

Lausunto

31.01.2022

VN/13615/2019

Asia: VN/13615/2019

Lausuntopyyntö valtioneuvoston periaatepäätökseksi liikenneturvallisuusstrategiasta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

LAUSUNTO LUONNOKSESTA VALTIONEUVOSTON PERIAATEPÄÄTÖKSEKSI
LIKENNETURVALLISUUSSTRATEGIASTA

Suomen Navigaatioliitto ry kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto erittäin tärkeäksi kokemastaan liikenneturvallisuusstrategiasta. Lausunnossaan liitto keskittyy erityisesti vesiliikenteen turvallisuusnäkökohtiin.

Yleisenä huomiona strategialuonnoksesta liitto toteaa kaikki liikennemuodot kattavan strategian vision ja linjaukset erinomaisiksi asioiksi, kun liikenneturvallisuus nähdään koko yhteiskunnan asiaksi ja strategia laaditaan kattamaan kaikki liikennemuodot.

Liikennevahinkojen aiheuttamat taloudelliset menetykset ovat huomattavat, kuten luonnoksessa osoitetaan, mutta myös aineettomat vahingot ovat suuret. Onnettomuuksien aiheuttama inhimillinen murhe erilaisine kerrannaisvaikutuksineen tuottaa turvattomuuden tunteita ja pahoinvointia, mikä vaikuttaa ihmisten toimintaan, tuottavuuteen ja liikkuvuuteen haittoja, joiden mittaaminen on vaikeata. Liikenneturvallisuus on tärkeää tieliikenteen lisäksi myös muissa liikennemuodoissa. Esim. vesiliikenteessä holtittomat, ison aallokon aiheuttavilla aluksilla tehtävät ohitukset ja kohtaamiset aiheuttavat sekä turvattomuuden tunnetta että konkreettista pahoinvointia ja todellista vaaraa. Toimenpideohjelmassa kyllä todetaan valvonnan merkitys ja tarve, mutta sen tulisi näkyä myös vesiliikenteessä. Valvonnalla todennäköisesti olisi vaikutusta myös asenteisiin, jotka näyttävät perustuvan liiaksi oikeuksien korostumiseen ja unohtavan toisten huomioon ottamisen ja velvollisuudet.

Luonnoksessa on esitetty hyvin tiedon keräämisen ja analysoinnin merkitys päätöksenteossa, mutta huolena on, kerätäänkö tilastotietoja oikeista asioista ja riittävätkö resurssit toteuttamaan kaiken suunnitellun. Erilaisista läheltä-piti ja pienehköistä vahingoista sekä vaaratilanteista vesiliikenteessä, pyöräilyssä ja sähkölautailussa näyttää olevan vähän tilastotietoa, vaikka ne aiheuttavat paljon turvattomuuden tunnetta ja pelkoa, joka rajoittaa erityisesti määrällisesti lisääntyvän ikääntyvän väestön osan liikkumista.

Liikenneosaamisessa koulutuksen merkitys on luonnollisesti olennaista. Siksi olisikin tärkeää selvittää, missä määrin jonkin asteisen koulutuksen on oltava pakollista eri liikennemuodoissa. Myös huviveneilyn koulutuksessa voidaan lisätä sähköisten oppimisympäristöjen hyödyntämistä, mutta se vaatii taloudellista panostusta ja mahdollisesti yhteiskunnan tukea, kun huviveneilijöiden koulutus tapahtuu pääosin veneilyseurojen vapaaehtoisen toiminnan pohjalta. Myös merenkulkuun, jopa huviveneilyynkin, on tulossa miehittämätön liikennöiminen, mikä ei ainakaan vähennä koulutus- ja osaamistarpeita.

Kaikissa liikennemuodoissa on tarvetta turvallisuutta edistävien asenteiden parantamiseen ja tehokas viestintä on siinä koulutuksen lisänä paikallaan. Vesiliikenteessä pelastusliivien käytön edistämisen lisäksi tärkeää on vaikuttaa veneilijöiden asenteisiin ja käyttäytymiseen erityisesti ohitus- ja kohtaamistilanteissa väylillä liikuttaessa. Asia on korostunut ja korostuu entisestään veneilyn lisääntyessä ja veneiden nopeuksien ja nopeuserojen kasvaessa.

Koulutuksen ja viestinnän kautta on mahdollista vaikuttaa asenteisiin, mutta myös valvonta ja tarvittaessa sanktiot ovat tarpeen. Varsinkin vesiliikenteessä rikkomuksista kiinnijäämisen riski on pieni, käytännössä lähes olematon. Tieliikenteessä kevyen liikenteen kohdalla tilanne on hyvin samanlainen. Syynä on mitä ilmeisimmin valvontaan tarvittavien resurssien vähäisyys, minkä seurauksena säädöksistä ei juuri välitetä.

Turvallisen liikennejärjestelmän keskeisiä osa-alueita ovat turvalliset liikennevälineet, turvallinen liikenneympäristö sekä erilaiset turvavälineet. Tieliikenteen lisäksi myös vesiliikenteen ympäristö on monimutkainen, nopeuksien erot ovat suuria, samoin veneiden mitoissa ja massoissa sekä aallon muodostuksessa on suuria eroja. Vaaratilanteita syntyy erityisesti silloin, kun nopeus- ja massaerot ovat suuria ohitus- ja kohtaamistilanteissa. Vaaraa lisäävät myös veneiden erilaiset syväykset erityisesti kapeilla väylillä ja merkittyjen väylien ulkopuolella liikuttaessa. Vesiliikenteen turvallisuudesta puhuttaessa unohtuu usein, että vesiliikenteessä ovat osapuolina myös vesiväylien varrella olevat asukkaat, jotka saattavat joutua kärsimään erilaisista vahingoista ja kokemaan turvattomuutta veneilijöiden edesottamusten takia. Liikennevalvonta on tärkeää kaikissa liikennemuodoissa ja sen toteuttamiseen on varattava riittävät resurssit, ettei se jäisi pelkästään hyväksi tarkoitukseksi.

Teknologista kehitystä tapahtuu kaikissa liikennemuodoissa, kuten luonnoksessa todetaan. Kehityksen tulisi palvella ensisijaisesti liikenneturvallisuuden paranemista ja tähän tähtäävää kehitystyötä tulisi pystyä tukemaan. Teknologian kehitys saattaa myös hyötyjen ohessa lisätä

onnettomuuksien riskiä, esim. äänettömästi ja autonomisesti liikkuvat sähköiset ajoneuvot kaikissa liikennemuodoissa, joten erilaisiin riskeihin kehitystyössä tulee kiinnittää huomiota.

Lainsäädännöllä ja siihen liittyvillä viranomaismääräyksillä voidaan vaikuttaa liikenneturvallisuuteen tehokkaimmin. Lainsäädäntöä onkin viime vuosina uusittu varsin paljon ja pääosa uusista säännöksistä palvelee liikenneturvallisuuden parantamista. Vesiliikenteessä vuokrattavia veneitä koskevien säännösten muuttaminen on tosin myös lisännyt riskejä ja samalla vaikeuttanut viranomaisten valvontatyötä. Tieliikenteessä kevyen liikenteen osapuolten (jalankulkijat, pyöräilijät, lautailijat) välisissä oikeuksissa ja velvollisuuksissa sekä näiden suhteessa autoilijoihin on säännösten monimutkaisuudesta johtuvaa epätietoisuutta ja sekavuutta, mikä aiheuttaa onnettomuuksia ja vaaratilanteita, turvattomuutta ja pelkoa erityisesti ikääntyvässä väestössä, jonka määrä jatkuvasti lisääntyy. Autonomisten ajoneuvojen mukaan tulo liikenteeseen niin maalla kuin vesilläkin todennäköisesti aiheuttanee tarvetta tehdä muutoksia lainsäädäntöön, joka nykyisellään mahdollistaa varsin vapaan oikean tai vasemman kaistan valitsemisen väylillä liikuttaessa. Tämä aiheuttaa usein sekaannusta ja lisää vaaratilanteita – myös onnettomuuksia.

SUOMEN NAVIGAATIOLIITTO RY

Hallitus

Valtonen Heimo
Suomen Navigaatioliitto - Finlands Navigationsförbund r.f.